

Recensioner av *Omprövningar*

Marxistarkivet har här samlat ett antal recensioner av boken *Omprövningar. Svenska vänsterintellektuella i skiftet från 70-tal till 80-tal* av **David Brolin**, Celanders förlag 2015.

En del av recensionerna har publicerats i svensk vänsterpress, de övriga på Internet.

Innehåll:

Ulf Karlström: 1960-talsvänsterns avhoppare – eller – kappvändare?	1
Robert Mathiasson: Lärdomar vi inte får glömma	3
Hans Norebrink: Från vänster till nyliberal.....	5
Kjell Östberg: Revolutionärerna som bytte sida	7

Ulf Karlström: 1960-talsvänsterns avhoppare – eller – kappvändare?

FiB/Kulturfront / Jinge.se

David Brolin

David Brolin, bibliotekarie och författare, imponerade stort med boken *"Friedrich Nietzsche, Livs filosofi politik"* (Häftet för Kritiska Studier, 2010). Högervågen på 1980-talet sköljde kraftigt in i universitetsvärlden, bland annat i form av postmodernismen. Och på den vågen lyftes Nietzsche fram. Det finns starka skäl att läsa författarfilosofen, till exempel hans tidiga religionskritik, men vi bör också förhålla oss till budskapen, inte sällan i esoterisk och skönlitterär form. Vad som är vackert skrivet är inte alltid klart tänkt eller sant. Brolin bistår oss med denna kritiska hållning till Nietzsche.

Nu har Brolin tagit sig an en grupp vänsterintellektuella, vilka var med och bar upp 1960- och 1970-talens vänstervåg, men efterhand avsvor sig allt samröre med revolutionära idéer. Han gör det i boken *"Omprövningar"* (Celanders förlag 2015).

Boken består av tre delar. Den första delen, inklusive inledningen, ger en historisk och aktuell bakgrund till överlöperiet, att bli så kallad renegat. Den andra delen upptar nära 2/3 av primärtexten och redovisar omprövningen/avhoppet hos 6 svenska intellektuella; *Lars Gustafsson, Håkan Arvidsson, Svante Nordin, Bo Gustafsson, Göran Rosenberg och Klas Eklund*. Den tredje delen diskuterar i tre kapitel överlöparfenomenet, de vänsterintellektuellas position och ideologiska släktskap. Det kan kännas som en begränsning att så mycket plats ägnas åt dessa personer, där dessutom bara tre av dem var organisatörer eller intensivt partiaktiva i den revolutionära rörelsen. Emellertid utvinner Brolin mycket genom sina fallstudier,

och försöker också generalisera slutsatserna. Ett av skälen till att upprätthålla sig så mycket vid de 6 är att dessa skrivit och väl dokumenterat sina avfall. De får således tala i egen sak, och vi kan förhålla oss till motiveringarna, vilka ibland ter sig som efterhandskonstruktioner.

Förra året kommenterade jag – på denna blogg – Anders Burman & Lena Lennerhed (red): *”Tillsammans. Politik, filosofi och estetik på 1960- och 1970-talen.* (Atlas 2014). Flertalet kapitel berör vänstervågens stora betydelse för olika samhällssegment. Två av bokens kapitel tar specifikt upp de relativt små revolutionära gruppernas betydelse, t ex fenomenet proletarisering av kadern.

Det finns således en relativt omfattande litteratur om de grupper som konstituerade den revolutionära marxismen/kommunismen under perioden 1965-80. En tidig skönlitterär framställning är Dag Solstads milt ironiska bok *”Gymnaslaerer Pedersens beretning om den store politiske vekkelsen som har hjemsøkt vårt land”* (Oktober 1982). Och Solstads bok har följts av både skönlitterära verk och akademiska avhandlingar. Andra analyser av de två decenniernas vänsteruppsving är t ex Jan Engberg (red) 1978, Svante Lundberg 1993, Sven-Olof Josefsson 1996, Kjell Östberg 2002, Mark Kurlansky 2005. Så det reser naturligtvis frågan om man skall bemöda sig att läsa Brolins bok? Jag menar att det finns starka skäl för det; Brolin är initierad, skriver bra, ger rikligt med referat i form av citat och för nyanserade resonemang.

Brolin fångar väl tidsepokens specifika drag, som FNL-rörelsens stora betydelse. I och med USA:s anfall på Vietnam så krackelerade i mångt och mycket den sk *”Amerikadrömmen”*. Det kan låta ytligt i öronen på läsare som är födda efter 1980, men USA:s ideologiska dominans var oerhört stark i Sverige på 1950-talet och i början av 1960-talet. Svensk borgerlighet stödde i allt väsentligt USA:s folk mord i Vietnam, vilket man idag kniper käft om. Därför fick också brottet i synen på USA radikala konsekvenser.

Andra betydelsefulla, specifika drag hos tidsepokens var de svenska intellektuellas viktiga, och efterhand dominerande roll inom kulturdebatten. Ett annat mycket viktigt fenomen var en form av uppvaknande klasskamp, vilket tog sig uttryck i stora strejker och protestaktioner.

Brolin formulerar i övrigt den revolutionära rörelsens credo väl: *”1960-talsradikalismen kännetecknades kanske mer än något annat av en himlastormande optimism och utvecklingstro”*.

Så närmar vi oss då omsvängningen. Brolin anför: *”I Sverige var vänstern som mäktigast några år in på 70-talet. FNL-rörelsen var som allra störst 1973, då rörelsen omfattade 150 grupper. Några omprövningar eller någon djupgående självkritik står därför inte att finna vid denna tidpunkt (endast ett taktiskt och strategiskt nytänkande). Krisen (för de revolutionära grupperna; UK) kom istället efter Vietnamkriget, för att explodera kring 1980”*

Och när det gäller kräftgången så spelade naturligtvis flera faktorer in, som t ex: utrikespolitikens successiva omsvängning, den ekonomiska försvagningen och nyliberalismens förvånande starka frammarsch. Den franske filosofen och – fortfarande – kommunisten Alain Badiou citeras, där han pekar på ett stort strategiskt misstag att betona den revolutionära situationens omedelbarhet. Det finns naturligtvis personliga motiv bakom avhopp, men i de flesta fall blir man inte sk renegat, utan behåller en vänsterståndpunkt. Dock är man inte aktiv längre, som Brolin illustrerar med ett pregnant citat: *”Detta strategiska perspektiv uttrycks väl av en kvinnlig militant i den italienska vänsterorganisationen Lotta Continua 1977: År efter år har jag struntat i mina behov, och accepterat de krav som ställts på mig. Jag har gjort det för att jag trodde att revolutionen låg runt hörnet. Det är uppenbarligen inte fallet. Så nu tänker jag inte offra mig och mina behov längre”*.

I det sista kapitlet tar Brolin upp ideologiska faktorer som orsak till avhoppet. I sin konklusion över de ultimata orsakerna till avhoppet är Brolin föredömligt försiktig och menar att det inte är möjligt att förbinda dessa med någon särskild ”revolutionär ism”. Däremot ser Brolin sekterism och dogmatism som bidragande faktorer, i kombination med faktorer som jag tidigare nämnt i inlägget.

Brolins nya bok är klart läsvärd, och enstaka ohistoriska slängar mot faser i Sovjetunionens historiska utveckling förminskar knappast värdet av boken.

Robert Mathiasson: Lärdomar vi inte får glömma

Proletären nr 17 2015 (23 april)

David Brolins bok Omprövningar påminner om varför de konkreta analyserna aldrig får ersättas av illusionens fjäderlätta paroller.

LITTERATUR: *Omprövningar – svenska vänsterintellektuella i skiftet från 70-tal till 80-tal* av David Brolin, Celanders förlag (2015)

Boken tar sig an renegatskapets frågor med fokus på det snabba väderomslaget i skarven mellan 1970- och 80-tal.

Hur ska det förklaras att såpass många av 68-vänsterns ledande företrädare på bara några år förvandlades till försvarare av det bestående eller till nyhögerens propagandister?

Räcker personliga förklaringsmodeller om karriärkåta kappvändare? Ska renegaterna endast ses som vindflöjlar som följde med när det blåste högerut eller finns det ledtrådar redan under vänstertiden som kan förklara hur de så snabbt och enkelt kunde ömsa skinn?

I skuggan av vänsterradikalismen på det sena 1960-talet skedde även en högermobilisering som blommade ut under andra hälften av 1970-talet, med en viss fördröjning i Sverige. Till skillnad från 1968 så var högervägen på 1980-talet inte en generationskamp. Det var etablerade medelålders män som var nyhögerens starkaste röster, inte sällan människor med rötterna i vänstervågen.

David Brolin har valt ut sex av dessa personer för extra granskning. Att det blev sex män och ingen kvinna beror, enligt Brolin, helt enkelt på att inga kvinnor i Sverige har ansett det vara av offentligt intresse att de har gått och bytt uppfattning, de skrev inga storståtliga uppgörelseböcker.

De sex renegaterna behandlas först en och en. Det är författaren Lars Gustafsson som gick från vänsterliberal i *Folket i Bild/Kulturfront* till nyliberal Reagansupporter bosatt i Texas.

Akademikern Håkan Arvidsson, ledande kraft kring tidskriften *Zenit*, som i sin uppgörelse med marxismen kom att förse nyliberalismen med argumentet om ett stärkande av civilsamhället som en omskrivning för att skära ner den gemensamma välfärden.

Därefter följer *Zenit*kollegan och filosofen Svante Nordin som av sin själsliga brottnings med marxismen formade ett aristokratiskt elfenbenstorn med utsikt åt det nationalistiska och konservativa hållet.

Professorn och den ledande maoisten Bo Gustafsson inledde sin karriär med en avhandling om Eduard Bernsteins revidering av marxismen och slutade som en trogen sosse av klassiskt reformistiskt snitt.

Den femte är Göran Rosenberg som av resterna av sina krossade illusioner från en kort visit inom *Clarté* byggde en journalistisk karriär inom Stenbecks medieimperium.

Sist ut är Klas Eklund vars bana gick från yttersta vänstern över trotskismen till ledande

nyliberal inom den socialdemokratiska kanslihusögern och som belönades med jobbet som chefsekonom i Wallenbergs SE-banken för sina insatser i det nyliberala systemskiftet.

Olof Palme och Klas Eklund

Det är som synes sex stycken prominenta herrar inom stat och näringsliv. Som enskilda individer är de inte särskilt intressanta och deras ideologiska resor ner i högerdiket gör dem inte unika. Renegater har alltid funnits och i skiftet 70- och 80-tal såg det likadant ut i hela västvärlden.

David Brolin gör en materialistisk analys av de klassmässiga och samhällsekonomiska orsakerna bakom det politiska skiftet. Sådana analyser har gjorts förr och Bohlin gör snarare en sammanfattning än tillför något nytt. Det viktiga och det som gör Bohlin bok läsvärd är försöket att följa trådarna i självbekännelselitteraturen bakåt. Handlade det om tydliga brott eller finns det bärande tankar som överlever sidbytet, ett innehåll som är det samma oavsett formen.

De är alla personer med karriärambitioner, främst inom den statsstyrda akademiens värld. De när akademikers självbild av att låna sig till den goda saken, att rörelsen ska vara tacksam att de ställer upp och är lika självsäkert upphöjda oavsett på vilken politisk planhalva de spelar.

Undantaget verkar vara Bo Gustafsson som ger intryck av en viss ödmjukhet.

Leninismens partisyn bär ett frö som kan växa ut i elitism, definitivt när partiet skiljs från klassen. En sådan elitism lockar till sig dessa personer, inte minst i tider av vänsterframgångar. Men det är inte några man vill hålla i handen när vindarna vänder.

Självsäkerhet ersätts snabbt av desillusion. En desillusion som visar att övertygelsen från början grundats på illusioner. Tron på snabba resultat och att revolutionen står för dörren, sökandet efter snabba framgångar gäller oavsett om det är statsmakten eller professorsstolen som skall intas.

I den självbekännelse-litteratur som Brolin hänvisar till verkar det i det närmaste vara regel att anklaga sig själv och vänstern i allmänhet för att på 1970-talet ha sett allt i svart-vitt. Det finns säkert mycket sanning i det. Men jag får snarare intrycket att dessa sex herrar såg "revolutionen" och "arbetarklassen" i skinande vitt. När verkligheten visade sig betydligt mer gråtonad, så slog de över och såg allt i svart. Snövit revolutionsoptimism blev nattsvart pessimism.

UR PESSIMISMEN FÖDDES resignation inför sakernas tillstånd som hos flera utvecklades till en lika vitklädd optimism inför borgerlighetens och nyhögerns offensiv. Än en gång fick de stå i spetsen och leda de tröga massorna, än en gång kunde de briljera med sina kunskaper och applåderas som förnyare.

Lärdomen är den gamla sanningen att arbetarklassens organisationer måste byggas och ledas av arbetarna själva och att den konkreta analysen aldrig får ersättas av illusionens fjäderlätta paroller. David Brolins bok påminner om varför dessa lärdomar aldrig får glömmas, vilket gör det till en välbehövlig bok.

Hans Norebrink: Från vänster till nyliberal

De har kallats revisionister, reformister, svikare, förrädare, renegater, opportunisterna, kappvändare, överlöpare, karriärister sökande makt och pengar, samt tidsandans horor. De vänsterkändisar som smidigt anpassade sig till ett radikalt sjuttiotals övergång i ett nyliberalt åttiotal – från vänstervåg till högervåg.

Sex av dem skildras utförligt, trovärdigt och bakgrundsintegrerat i tidsepokens sammanhang, i "Omprövningar – Svenska vänsterintellektuella i skiftet från 70-tal till 80-tal": Lars Gustafsson, Håkan Arvidsson, Svante Nordin, Bo Gustafsson, Klas Eklund och Göran Rosenberg.

Själv hade jag gärna sett Katarina Engberg inkluderad. Ledare för den radikala elevrörelsen SECO på sextiotalet. Senare som mig maoist. Idag militärexpert, som framträder i mörkblå dräkt på teve. Jag var "engbergare" och jag och många andra vänsterungdomar inspirerades av henne.

Och sedan svek hon oss. Började tjäna borgerligheten. Hur tänker egentligen alla dessa välutbildade, kreativa och intelligenta vänsterintellektuella som fick oss vanliga människor engagerade för att därefter – lite överdrivet – lämna oss ledarlösa?

De upptäckte fel med vänstern och realsocialismen – bra! Men varför använde de inte sin intellektuella kapacitet till att ge oss nya svar. Till att formulera en bättre socialism! Det försöker jag själv göra via mina recensioner, men jag har nog inte deras minne, överblick, kunskap och hjärnkapacitet.

Menar de å ena sidan att den socialistiska framtidsvisionen är fel? Är det fel med folklig kontroll av produktionsmedlen (företagen)? Med ekonomisk demokrati? Med folkmakt i

vardagen – inte bara en röst vart fjärde år? Med jämlikhet i makt och pengar? Med en rättvis internationell politisk-ekonomisk ordning? Med en ekonomi underordnad mänskligheten och naturen – istället för tvärtom?

Menar de å andra sidan att den kapitalistiska realiteten plötsligt blev rätt? Med ekonomisk diktatur på arbetsplatserna? Med en regelbundet krisande anarkistisk världsmarknad? Med en produktion som skadar miljön, slarvar med arbetarskydd och med de anställdas rättigheter, diskriminerar utsatta och svaga grupper, samt uppmuntrar till en ekologiskt och psykologiskt skadlig överkonsumism? Med svältlöner och anti-facklig terror i många länder. Med en ohållbar gränslös tillväxt som hotar mänsklighetens överlevnad och planetens framtid?

Om de hade tänkt så hade väl, anser jag, den logiska slutsatsen varit att arbeta för en bättre rödgrön socialistisk rörelse som alternativ till den destruktiva kapitalismen? Att hjälpa till att ge oss nya svar för att bygga ett nytt bättre samhälle.

Men i den välargumenterade boken är det uppenbart att de avhoppande vänsterintellektuella i första hand och enkelspårigt såg felet med yttervänstern och realsocialismen, och bytte sin tro till realkapitalismen. Avskräckta av kollektivism, historiedeterminism, elitism, arbetarromantik, sekterism, dogmatism, etatism (statsmakt) och bristande uppslutning från massorna, folket, arbetarklassen.

För de medelklassintellektuella är det ju ”bara” ett byte av ideologi. De lever ju inte som den maktsvaga arbetarklassen/lägre tjänstemän under kapitalismens dagliga diktatur på fabriker, byggen, sjukhus, kontor, i hamnar och gruvor, och på andra arbetsplatser.

Därav de intellektuellas opålitlighet i klasskonflikten i samhället, vilket även författaren berör. De kan retirera till ett behagligt medelklassliv. Vi arbetare kan ju också, som jag, bli besvikna på socialismens misstag och nederlag, men vi är ju i motsats till de friare intellektuella fortsatt underordnade Staten och Kapitalet.

De intellektuella som bytt sida – som i boken – har ofta kritiserat statens negativa byråkratklassdiktatur under realsocialismen. En mycket bra kritik, men varför då inte låta arbeta fram en mer lokal, frihetlig, jämlik, småskalig, självförvaltande och decentraliserad folksocialism?

Med demokrati kan vi bygga det samhälle vi vill ha! En annan värld är möjlig, sägs det. Varför skulle då inte en annan socialism än 1900-tallets misslyckade variant vara möjlig, undrar jag? Varför de intellektuellas totala byte från himlastormande optimism till svartsynt pessimism?

Ofta menar desillusionerade ex-vänstermänniskor som bekant att typ ”socialismen är en vacker tanke, men den är omöjlig att genomföra eftersom den går emot människans själviska natur”. Den tanken är ren obevisad och misströstande borgerlig ideologi om människonaturen. Den har inte något med vetenskapliga fakta att göra.

Redan Darwin framhöll människans goda, sociala och solidariska sidor. Och det senaste halvsekle har evolutionsforskare alltmer kommit att betona människans osjälviska, altruistiska och framförallt samarbetande sida. Vi är inte onda av naturen och goda av ett ytskikt av inlörd kultur. Vi är såväl ”goda” som ”onda” av naturen.

Människan är såväl snålt egoistisk som empatiskt osjälvisk. Det betyder att såväl kapitalismen som socialismen är samhällssystem potentiellt lika möjliga att realisera. Båda bygger på delar av den mänskliga naturen. *Det* är en modern evolutionär vetenskaplig människobild (jag, inte boken, tar upp evolutionsaspekten).

Uppenbart blev bokens (och andra) vänsterintellektuella besvikna när den förväntade snabba

revolutionen (sammansvämningen) uteblev. Så de bytte politiskt projekt från den allt svagare arbetarklassens till den allt starkare borgarklassens. Realsocialismens elitära, anti-individualistiska, statstotalitära svek av frihetsideal blev en förevändning för att övergå till en påstått frihetlig liberalism (eller säg gråososseborgerlig mittenpolitik).

Så förklarar boken övertygande hur de vänsterintellektuella därmed kunde och kan säga att de då som nu kämpar för mänsklighetens och individens frihet. Att de står för en tankemässig kontinuitet. Att det inte var de utan vänstern och realsocialismen som svek kampen för arbetarnas och folkets frihet.

Men författaren vill komplettera denna *ideologiska* förklaring med en *materialistisk*. Det är nämligen, skriver han, ingen tillfällighet att strömvhoppen från vänsterakademikerna sammanföll med ”en tidsperiod av samhällsliga förändringar, politiska nederlag, omkastningar i världsekonomi och ekonomisk politik”. ”Förklaringen till de vänsterintellektuellas ideologiska skinnömsning blir i slutändan multikausal.”

Det tror jag bibliotekarie David Brolin har rätt i. Men jag skulle nog mer än honom vilja lyfta fram den kanske omedvetna lockelsen från inflytande, pengar, karriär, idéhegemoni, uppmärksamhet, status och viljan att stå på den vinnande sidan.

Idébyttarna var maktmänniskor som kände sig utvalda som ledare och talesmän för en radikal samhällsömsning. När framtiden graviterade från socialistisk till nyliberal revolution följde de som alfahannar makten i spåren.

Hans Norebrink

PS. Återkommande i avhopparnas socialismkritik är den dystra synen på människans förmåga att hantera makt (en gammal och ny liberal position). Därför vill de nyborgerliga intellektuella begränsa statens/samhällets/demokratins/folkmajoritetens maktbefogenheter – vilket förstås är mycket suspekt.

Mer makt ska istället ges till individerna och det så kallade civila samhället. Men där råder inget demokratiskt ”en person en röst” – system. Där har de rika och mäktiga mer att säga till om. Resultatet blir en avdemokratisering av samhället.

Samtidigt och hycklande vill nya och gamla nyliberaler stärka superstaten EU som ett sätt att ge företagen mer makt än folken, marknaden mer makt än massan. Och den mäktiga och anonyma global kapitalismens hot mot de nationalstatsdemokratierna ignorerar de.

PSS. Jag förstår inte hur göteborgaren David Brolin – i sin allmänna presentation av dåtidsvänstern – nästan helt utelämnar det i Göteborgs yttersta vänster starka Kommunistiska partiet (då KPML-r), som hade en viss attraktionskraft på unga arbetare (jag var då en av dem).

Möjligen hade man kunnat inkludera en av ”errarnas” göteborgska avhoppare från stalinism – låt säga den forne marxist-leninistiske ideologen Örjan Nyström, som idag ”tankeproducerar” åt LO och socialdemokratin. Men varken han eller Katarina Engberg är väl egentligen av samma ”kaliber” som de sex utvalda vänsterkändisarna.

Kjell Östberg: Revolutionärerna som bytte sida

Internationalen 1/10 2015

Varför blir radikaler renegater? Hur kommer det sig att ett antal intellektuella från 1968 övergivit sina socialistiska ideal och idag befinner sig till höger? Det är den fråga David Brolin ställer sig i boken *Omprovningar – Svenska vänsterintellektuella i skiftet från 70-tal till 80-tal*. Kjell Östberg har läst den.

Brolin har valt ut sex exempel med stor bredd: Lars Gustafsson, Håkan Arvidsson, Svante Nordin, Bo Gustafsson, Klas Eklund och Göran Rosenberg. Lars Gustafsson var aldrig socialist, några började som maoister och slutade i den politiska mitten, andra tillhörde radikal akademisk Lundamiljö och finns idag i kretsarna kring nyhögers flaggskepp Axess. Boken diskuterar insiktsfullt och nyanserat olika förklaringar och kombinerar framgångsrikt aktörs- och strukturperspektiv. En utgångspunkt är alltså den högervåg som börjar rulla kring 1980 och som påverkade tidens värderingar. Detta skedde samtidigt som vänstervinden mojnade, och många, inte minst inom den maoistiska rörelsen, tvingades till smärtsamma omprövningar av sina politiska projekt.

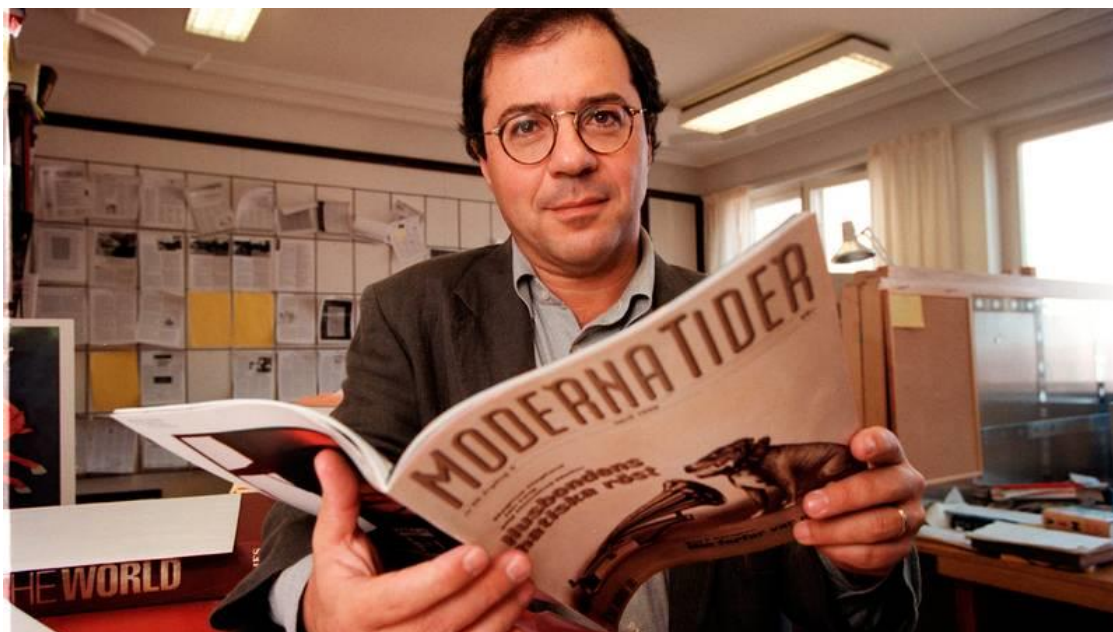
Brolin avstår från individualpsykologiska förklaringar. Däremot försöker han formulera en slags ”renegat-ideologi” med utgångspunkt i några av de motsatspar som står i fokus för det ideologiska skiftet: stat – samhälle, individ – kollektiv, frihet – jämlikhet och ekonomi – politik. I samklang med tidsandan blir friheten det högsta värdet. Raskt följer omprövningarna när det gäller att minska politikens inflytande till förmån för marknaden, (välfärds)staten i förhållande till (det civila) samhället, kollektivens utrymme i relation till individen. Denna resa blir, i större eller mindre utsträckning, gemensam för dem alla, visar Brolin. Men för att förstå dynamiken kunde boken tydligare ha lyft fram hur dessa teman i betydande utsträckning hade sina ursprung i 1968, men då med helt andra konnotationer än de senare fick. Människlighetens frigörelse förutsätter varje enskild människas frigörelse var ett av 60-talets Marxska älsklingscitat. Kritiken av välfärdsstatens avigsidor och politikens byråkratisering var legio och det var vänsterns Gramsci-renässans som introducerade debatten om det civila samhället.

Men hur gick då processen till när dessa begrepp bytte innebörd och blev en utgångspunkt för den nya högers kontrarevolution? En viktig poäng har Brolin när han visar den roll Stenbeck-finansierade tidskriften *Moderna tider* hade för att samla omvända 68-or i början av 1990-talet. Där skapades en intellektuell miljö som borgerligheten dittills misslyckats att formera – de olika Timbroprojekten hade dittills allt för mycket luktat SAF och borgerliga politruker. Det är intressant att högerkrafterna själva inte klarade av att frambringa egna tänkare utan fick förlita sig på sådana som fått sin skolning av vänstern.

Göran Rosenberg har upprört tillbakavisat påståendena att hans tidskrift skulle ha varit ett redskap i denna process. Men Brolins exempel på Rosenbergs lamentationer över välfärdsstatens ekonomiska och moraliska bankrutt är övertygande. Den har nått sin gräns, skrev Rosenberg, den är för dyr, den tränger för långt in i människors liv. Alternativet till den skattefinansierade välfärdsstaten är att en del av den omvandlas till egna uppoffringar och obetalt arbete, inte av professionellt avlönad personal. Högers civila samhälle alltså, inte Gramscis.

Till *Moderna tiders* mer uppmärksammade ställningstaganden hörde stödet för en Pax Americana, och dess nära knytning till det nya imperialistiska projektet efter murens fall. USA blev i sista hand värnaren av den västerländska civilisationen.

Som ett alternativ till den svenska politiken lyfter Rosenberg fram den amerikanska som ”uppstår ur en ständig kamp mellan olika, jämspelta [sic] maktcentra” (Rosenbergs syn kan lämpligen jämföras med den samtida amerikanske riksbankschefen Alan Greenspan som deklarerade att det som tur är inte spelar någon roll vem som blir president i USA eftersom det i alla fall är marknaden som styr).

Under 1980-talet var Göran Rosenberg chefredaktör på Jan Stenbecks *Moderna Tider*

Men alla bytte ju inte åsikt. Även om påståendet nyanseras finns en tendens i boken att göra övergången från vänster till höger till ett generellt fenomen. Att skriva att "1960-talet var det årtionde då svenska intellektuella drogs till den radikala vänstern. Det sena 1970-talet var tiden då samma intellektuella fjärmade sig från radikala idéer och rörelser" är inte korrekt. I själva verket visar all forskning att de flesta som radikaliserades under denna tid behållit sina grundläggande värderingar, om än inte i samma revolutionära tappning. Det gäller också de intellektuella, och blir ännu tydligare om man inkluderar de skapande intellektuella. På den kulturella arenan har vänstern behållit problemsformuleringsprivilegiet fram till idag

Erfarenheter från Socialistiska partiet bekräftar den allmänna tendensen. I boken ges några exempel på sidbytare också från den traditionen. Förutom Klas Eklund som gick hela vägen till Statsrådsberedningen och Wallenbergs styrelserum nämns René Coeckelberghs som i en strid ström introducerade Trotskij, Mandel, Poulantzas och en rad andra av den internationella nya vänsterns tänkare men som när försäljningen av vänsterlitteratur sinade gick över till, ofta strålande, poesi samtidigt som han "äcklades" av socialismen; Otto Mannheimer, som i början av 1970-talet var den revolutionära franska trotskismens främste uttolkare och som ett decennium senare blev lika bländad av de hästakt antimarxistiska nya franska filosoferna och Henrik Brors, som började på Internationalen men som senare blev mest känd för sin kraftiga högervändning av *Dagens Nyheter*s inrikespolitiska nyhetsbevakning. Men vi som kunnat följa utvecklingen över tid vet att de flesta av våra kamrater från den tiden fortfarande ser sig som vänster, och vi möts på demonstrationer eller ser deras aktiviteter i fackföreningar och solidaritetsrörelser.

Så när en ny generation radikala ungdomar fullföljer vad 68-orna inte maktade med kan de räkna med deras stöd. Må vara gråa på utsidan men själen skiftar fortfarande i rött.

Lästips

[Vi trodde på kommunismen](#). Ett antal f d kommunistiska författare redogör för sina erfarenheter av och brytning med stalinismen.